

بررسی وضعیت سبک های تدریس و رابطه آن با هوش معنوی

۱- سیدکرم نوریان فر ، کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی karem4955@yahoo.com

۲- علی دهقانی فرد، کارشناسی ارشد، برنامه ریزی آموزشی، مدرس دانشگاه پیام.

۳- دلبر ناصری ، کارشناسی ارشد، ادبیات فارسی دانشگاه آزاد کرمانشاه..

the investigation of the position teaching methods and their relationship with spiritual intelligence

چکیده

هدف از انجام تحقیق حاضر بررسی وضعیت شیوه های تدریس معلمان مدارس متوسطه شهر ری و رابطه آن با هوش معنوی آنها بوده که با روش توصیفی از نوع همبستگی انجام شده است. جامعه آماری شامل کلیه معلمان مدارس متوسطه شهر ری شامل ۷۰۵ نفر تشکیل می‌دادند که از میان آنها تعداد ۲۴۸ نفر به عنوان نمونه، طبق جدول مورگان تعیین شده و به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار پژوهش دو پرسشنامه سبک تدریس پراشینگ (۲۰۰۰) و هوش معنوی امرام و درایر (۲۰۰۷) بود. با بهره مندی از روش آلفای کرانباخ مقدار پایایی ۰/۸۶ برای پرسشنامه سبک تدریس پراشینگ و مقدار پایایی ۰/۸۲ برای پرسشنامه هوش معنوی بدست آمد. داده‌ها بصورت توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد:

- میزان بکارگیری راهبردهای مدیریتی توسط معلمان مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.
 - میزان انعطاف‌پذیری مدیریت محیط کلاس توسط معلمان در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.
 - میزان استفاده معلمان از فنون برنامه‌ریزی کلاسی در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.
 - وضعیت هوش معنوی معلمان مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.
 - بین شیوه تدریس معلمان با هوش معنوی آنان در مدارس متوسطه شهر ری رابطه وجود دارد و این رابطه مثبت است.
 - ۶۹/۶ درصد متغیر وابسته تحقیق یعنی هوش معنوی معلمان از طریق شیوه های تدریس معلمان قابل پیش‌بینی است و سهم پیش‌بینی توسط راهبردهای مدیریتی بیشتر از مولفه های دیگر است.
- واژگان کلیدی:** شیوه تدریس، هوش معنوی ، معلمان متوسطه.

۱. مقدمه

تدریس به عنوان یکی از ارکان اصلی فرآیند آموزشی تلقی می‌گردد که در کارایی نظام آموزشی نقش بسیار موثری ایفا می‌کند و در این میان اگر معلمان با اصول و مبانی و هدف های تدریس، ویژگی‌های دانش‌آموز و نیازهای آنان آشنا نباشند، هرگز نمی‌توانند به عنوان مربیان و مسئولین تعلیم و تربیت در جامعه، بخوبی ایفای نقش کنند. در دهه‌های اخیر مفهوم معنویت و کاربردهای آن در دنیا و به خصوص در دنیای غرب اهمیت زیادی یافته‌است، بطوریکه مفاهیمی همچون خدا، مذهب، معنویت و غیره که موضوعاتی خصوصی قلمداد می‌شدند، وارد تحقیقات علمی و مباحث آکادمیک در حوزه علوم انسانی شده‌اند. بویژه تعداد تحقیقات در چنین موضوعاتی در پژوهش‌های روانشناسی و مدیریت به سرعت در حال افزایش

است. در این زمینه تابحال کنفرانس‌ها و کارگاه‌های زیادی تشکیل شده و می‌شود (ابراهیمی، ۱۳۸۶، ص ۲۹). یکی از مفاهیمی که به تدریج از درون همین جلسات و کنفرانس‌ها ظهور کرده است، هوش معنوی می‌باشد و طبق تعریف محققان، هوش معنوی مجموعه‌ای از قابلیت‌های سازش روانی مبتنی بر جنبه‌های غیر مادی و متعالی است، به ویژه آنهایی که با ماهیت هستی فرد، معنای شخصی، تعالی، و سطوح بالای هشیاری مرتبط هستند. هنگامی که این قابلیت‌ها به کار بسته شوند، توانایی منحصر به فرد مسئله‌گشایی، تفکر انتزاعی و کنار آمدن را تسهیل می‌کنند (آقابابایی و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۸۴). امروزه روشهایی نوین در تدریس بر مبنای نظریه‌ها و پژوهشهای تربیتی ارائه شده است تا به کمک آنها معلم بتواند این فرآیند را هر چه بهتر به سوی کسب اهداف آموزشی سوق دهد؛ اما موفقیت و کارایی این روشها مستلزم فراهم بودن شرایطی است که یکی از آنها می‌تواند هوش معنوی معلمان باشد و این تحقیق با هدف بررسی وضعیت شیوه‌های تدریس معلمان مدارس متوسطه شهر ری و رابطه آن با هوش معنوی انجام می‌شود.

روش تحقیق

روش پژوهش بر مبنای هدف از نوع کاربردی است، همچنین چون تحقیق حاضر درصدد بررسی وضعیت شیوه‌های تدریس معلمان مدارس متوسطه شهر ری و رابطه آن با هوش معنوی آنها می‌باشد، از این رو در زمره تحقیقات توصیفی و همبستگی قرار می‌گیرد.

یافته‌ها

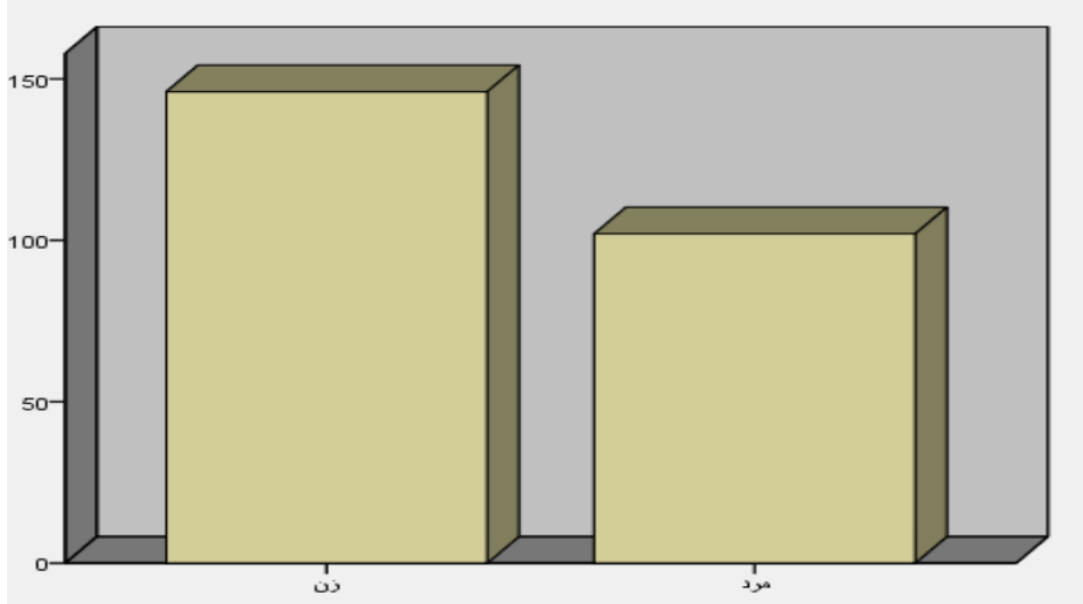
الف) آمار توصیفی

جدول ۴-۱: بررسی فراوانی جنسیت معلمان

شاخص‌های آماری گروه‌ها	فراوانی	درصد
زنان	۱۴۶	۵۹
مردان	۱۰۲	۴۱
جمع کل	۲۴۸	۱۰۰

با توجه به داده‌های جدول ۴-۱ می‌توان بیان نمود که بیشترین فراوانی شامل ۱۴۶ نفر معادل ۵۹ درصد مربوط به معلمان زن و فراوانی ۱۰۲ نفر معادل ۴۱ درصد مربوط به معلمان مرد است که در نمودار زیر ترسیم شده است.

نمودار ۴-۱: نمودار میله‌ای مرتبط به توزیع فراوانی جنسیت معلمان

جدول ۴-۲: بررسی توزیع شاخصهای مرکزی و پراکندگی شیوه‌های تدریس

شاخص‌های آماری								
میانگین	میانه	نما	دامنه تغییر	کمترین فراوانی	بیشترین فراوانی	مقدار کجی	مقدار کشیدگی	
3.94	4	4	3.25	1.75	5	-0.317	-0.372	روشهای تدریس
3.76	3.60	3.40	2.80	2	4.80	-0.231	-0.718	راهبردهای مدیریتی
3.86	4	4	5	1.50	6.50	-0.283	-0.768	مدیریت محیط کلاس
3.93	3.80	3.84	2.80	2.20	5	-0.058	-0.981	فنون برنامه ریزی کلاسی

با توجه به داده‌های جدول ۴-۲ می‌توان بیان نمود که به دلیل نزدیک بودن مقدار عددی شاخص‌های مرکزی میانگین، میانه، نما برای هر چهار مولفه شیوه‌های تدریس، نمرات به دست آمده به سمت توزیع نرمال گرایش دارند. دامنه تغییر در هر چهار مولفه بین ۱/۵۰ تا ۵ متغیر است و مقدار کجی و کشیدگی نیز کمتر از عدد ۱ است. بیشترین میزان میانگین در بین مولفه‌ها به فنون برنامه ریزی کلاسی ۳/۹۳ و کمترین میانگین به راهبردهای مدیریتی ۳/۷۶ تعلق دارد.

هوش معنوی

جدول ۳-۴: بررسی توزیع شاخصهای مرکزی و پراکندگی هوش معنوی

شاخص های آماری								
مقدار کشیدگی	مقدار کجی	بیشترین فراوانی	کمترین فراوانی	دامنه تغییر	نما	میانه	میانگین	
-1	-.289	5	1.25	3.75	3.40	3.50	3.41	هوشیاری
-.939	-.311	5	1.40	3.60	3.69	3.80	3.87	خوش نیتی
-.486	-.430	4.80	1.80	3	3.53	3.60	3.67	معنا
.167	-.755	5	1.33	3.67	4	4	3.76	برتری
-.770	-.591	5	1.50	3.50	3.71	3.25	3.83	حقیقت

با توجه به داده های جدول ۳-۴ می توان بیان نمود که به دلیل نزدیک بودن مقدار عددی شاخصهای مرکزی میانگین، میانه، نما برای هر پنج مولفه هوش معنوی، نمرات به دست آمده به سمت توزیع نرمال گرایش دارند. دامنه تغییر در هر پنج مولفه بین ۱/۲۵ تا ۵ متغیر است و مقدار کجی و کشیدگی نیز کمتر از عدد ۱ است. بیشترین میزان میانگین در بین مولفه‌ها به خوش نیتی ۳/۸۷ و کمترین میانگین به هوشیاری ۳/۴۱ تعلق دارد. قبل از انجام آزمون سوالات، از آزمون کولموگروف اسمیرنوف به منظور تعیین نرمال بودن داده ها استفاده شد، نتیجه اجرای این آزمون در جدول زیر بیان شده است.

جدول ۴-۴: نتایج آزمون نرمال بودن داده ها

سطح معناداری	مقدار Z کولموگروف اسمیرنوف	تعداد	
.002	1.890	248	روشهای تدریس
.000	2.163	248	راهبردهای مدیریتی
.000	2.132	248	مدیریت محیط کلاس
.003	1.810	248	فنون برنامه ریزی کلاسی
.000	2.308	248	هوشیاری
.000	2.143	248	خوش نیتی
.004	1.764	248	معنا
.000	2.945	248	برتری
.000	2.785	248	حقیقت

با توجه به داده های جدول ۴-۴ می توان بیان نمود که سطح معناداری آزمون نرمال بودن داده در متغیرهای یاد شده بزرگتر از ($p = 0/05$) است. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می توان بیان نمود که متغیرهای یاد شده از مفروضه نرمال بودن برخوردار می باشند، بنابراین می توان از آزمون های پارامتریک جهت آزمون سوالات تحقیق استفاده کرد.

ب) آمار استنباطی

سوال اول - وضعیت روشهای تدریس معلمان در مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟
برای بررسی سوال فوق از آزمون t تک نمونه ای به شرح جدول زیر استفاده شد:

جدول ۴-۵: آزمون t تک نمونه ای سوال اول

میانگین	فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	مولفه
	حد پایین	حد بالا				
3.94	.852	1	.000	247	19.73	روشهای تدریس

با توجه به داده های جدول ۴-۵ و سطح معناداری آزمون ($p = 0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p < 0/05$) می توان نتیجه گرفت که آزمون معنادار می باشد. یعنی بین میزان میانگین محاسبه شده که ۳/۹۴ است و میانگین جامعه که ۳ است تفاوت معناداری مشاهده می شود و چنین استدلال می شود که وضعیت روشهای تدریس معلمان در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.

سوال دوم - میزان بکارگیری راهبردهای مدیریتی توسط معلمان مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟
برای بررسی سوال فوق از آزمون t تک نمونه ای به شرح جدول زیر استفاده شد:

جدول ۴-۶: آزمون t تک نمونه ای سوال دوم

میانگین	فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	مولفه
	حد پایین	حد بالا				
3.76	.677	.846	.000	247	17.72	راهبردهای مدیریتی

با توجه به داده های جدول ۴-۶ و سطح معناداری آزمون ($p = 0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p < 0/05$) می توان نتیجه گرفت که آزمون معنادار می باشد. یعنی بین میزان میانگین محاسبه شده که ۳/۷۶ است و میانگین جامعه که ۳ است تفاوت معناداری مشاهده می شود و چنین استدلال می شود که میزان بکارگیری راهبردهای مدیریتی توسط معلمان مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.

سوال سوم - میزان انعطاف پذیری مدیریت محیط کلاس توسط معلمان در مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟
برای بررسی سوال فوق از آزمون t تک نمونه ای به شرح جدول زیر استفاده شد:

جدول ۴-۷: آزمون t تک نمونه ای سوال سوم

میانگین	فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	مولفه
	حد پایین	حد بالا				
3.86	.750	.985	.000	247	14.51	مدیریت کلاس

با توجه به داده های جدول ۴-۷ و سطح معناداری آزمون ($p=0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p<0/05$) میتوان نتیجه گرفت که آزمون معنادار میباشد. یعنی بین میزان میانگین محاسبه شده که $3/86$ است و میانگین جامعه که 3 است تفاوت معناداری مشاهده میشود و چنین استدلال میشود که میزان انعطاف پذیری مدیریت محیط کلاس توسط معلمان در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.

سوال چهارم- معلمان تا چه اندازه از فنون برنامه ریزی کلاسی در مدارس متوسطه شهر ری استفاده می کنند؟ برای بررسی سوال فوق از آزمون t تک نمونه ای به شرح جدول زیر استفاده شد:
جدول ۴-۸: آزمون t تک نمونه ای سوال چهارم

میانگین	فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	مولفه
	حد بالا	حد پایین				
3.93	1	.837	.000	247	19.41	فنون برنامه ریزی

با توجه به داده های جدول ۴-۷ و سطح معناداری آزمون ($p=0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p<0/05$) می توان نتیجه گرفت که آزمون معنادار می باشد. یعنی بین میزان میانگین محاسبه شده که $3/93$ است و میانگین جامعه که 3 است تفاوت معناداری مشاهده می شود و چنین استدلال می شود که میزان استفاده معلمان از فنون برنامه ریزی کلاسی در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.

سوال پنجم- وضعیت هوش معنوی معلمان مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟ برای بررسی سوال فوق از آزمون t تک نمونه ای به شرح جدول زیر استفاده شد:

جدول ۴-۹: آزمون t تک نمونه ای سوال پنجم

میانگین	فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	مولفه
	حد بالا	حد پایین				
3.41	.528	.304	.000	247	7.34	هوشیاری
3.87	.993	.763	.000	247	15	خوش نیتی
3.67	.771	.588	.000	247	14.61	معنا
3.76	.858	.668	.000	247	15.86	برتری

3.83	.953	.707	.000	247	13.27	حقیقت

با توجه به داده‌های جدول ۴-۹ و سطح معناداری آزمون ($p = 0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p < 0/05$) می‌توان نتیجه گرفت که آزمون معنادار می‌باشد. یعنی بین میزان میانگین محاسبه شده که برای هوشیاری $3/41$ است، برای خوش‌نیتی $3/87$ است، برای معنا $3/67$ است، برای برتری $3/76$ است و برای حقیقت $3/83$ است و میانگین جامعه که 3 است تفاوت معناداری مشاهده می‌شود و چنین استدلال می‌شود که وضعیت هوش معنوی معلمان مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است.

سوال ششم- چه رابطه‌ای بین شیوه تدریس معلمان با هوش معنوی آنان در مدارس متوسطه شهر ری وجود دارد؟ برای بررسی سوال فوق از آزمون پیرسون به شرح جدول زیر استفاده شد:

جدول ۴-۱۰: آزمون پیرسون سوال ششم

روش تدریس	راهبردهای مدیریتی	مدیریت کلاس	برنامه ریزی	فنون	پیرسون	هوشیاری
.416**	.474**	.597**	.619**	.619**	پیرسون	هوشیاری
.000	.000	.000	.000	.000	sig	
248	248	248	248	248	N	
.544**	.667**	.768**	.634**	.634**	پیرسون	خوش نیتی
.000	.000	.000	.000	.000	sig	
248	248	248	248	248	N	
.470**	.648**	.688**	.593**	.593**	پیرسون	معنا
.000	.000	.000	.000	.000	sig	
248	248	248	248	248	N	
.270**	.506**	.352**	.292**	.292**	پیرسون	برتری
.000	.000	.000	.000	.000	sig	
248	248	248	248	248	N	
.467**	.484**	.720**	.436**	.436**	پیرسون	حقیقت
.000	.000	.000	.000	.000	sig	
248	248	248	248	248	N	

با توجه به داده‌های جدول ۴-۱۰ و سطح معناداری آزمون ($p = 0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p < 0/05$) می‌توان نتیجه گرفت که آزمون معنادار می‌باشد و چنین استدلال می‌شود که بین شیوه تدریس معلمان با هوش معنوی آنان در مدارس متوسطه شهر ری رابطه وجود دارد و این رابطه مثبت است.

سوال هفتم- آیا می‌توان از طریق شیوه‌های تدریس معلمان، هوش معنوی آنان را پیش‌بینی کرد؟ برای بررسی سوال فوق از آزمون رگرسیون به شرح جدول زیر استفاده شد:

جدول ۴-۱۱: خلاصه رگرسیون

R	ضریب تعیین	ضریب تعیین اصلاح شده	خطای استاندارد برآورد

.36005	.696	.701	.837 ^a

با توجه به داده های جدول ۴-۱۱ مقدار ضریب تعیین اصلاح شده که ۰/۶۹۶ است. یعنی ۶۹/۶ درصد متغیر وابسته تحقیق یعنی هوش معنوی معلمان از طریق شیوه های تدریس معلمان قابل پیش‌بینی است.

جدول ۴-۱۲: معناداری رگرسیون

سطح معناداری	مقدار f	مجذور میانگین	df	مجموع مجذورات	
.000	142.520	18.475	4	73.901	رگرسیون
		.130	243	31.501	باقیمانده
			247	105.402	کل

با توجه به داده های جدول ۴-۱۲ سطح معناداری آزمون ($p=0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p<0/05$) می توان نتیجه گرفت که آزمون معنادار می باشد و رابطه بین شیوه تدریس معلمان با هوش معنوی آنان در مدارس متوسطه شهر ری تایید می‌شود.

جدول ۴-۱۳: رگرسیون چند متغیره

مدل	بتای استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
مقدار ثابت		5.068	.000
فنون برنامه ریزی	-.023	-.474	.636
مدیریت کلاس	.255	4.764	.000
راهبردهای مدیریتی	.460	8.992	.000
روش تدریس	.254	4.743	.000

با توجه به داده های جدول ۴-۱۳ سطح معناداری آزمون ($p=0/000$) و کوچکتر بودن آن از ($p<0/05$) می توان نتیجه گرفت که سهم پیش‌بینی توسط راهبردهای مدیریتی بیشتر از مولفه های دیگر است و بعد از آن مدیریت کلاس و روش تدریس توانایی پیش‌بینی دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

در پاسخ به سوال اول پژوهش مبنی بر اینکه وضعیت روشهای تدریس معلمان در مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟ از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد و نتایج نشان داد که وضعیت روشهای تدریس معلمان در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است. این یافته با یافته تحقیق کمالوند (۱۳۹۱)، سبحانی (۱۳۸۲) و قائدی (۱۳۷۳) همسویی دارد.

کمالوند (۱۳۹۱) نشان داد که معلمین مدارس ابتدایی قم از روشهای تدریس پراشینگ استفاده می‌کنند. قائدی (۱۳۷۳) نشان داد که ۴۲ درصد از اعضای هیأت علمی که تحت مطالعه وی بودند میزان آشنایی خود را با اصول و روشهای تدریس در حد زیاد می‌دانند، به علاوه آنان از روشهای مختلف تدریس از جمله سخنرانی، پرسش و پاسخ و بحث گروهی در حد زیاد استفاده می‌کنند. همچنین ۶۶ درصد آنان میزان تأثیر دوره‌های آموزشی را در بهبود کیفیت تدریس خود در حد زیاد ارزیابی نمودند. تحقیق دیگری که نتایجش با نتیجه به دست آمده یکسان است، تحقیق سبحانی (۱۳۸۲) است که وی در پژوهشی ضمن بررسی میزان شناخت اعضای هیأت علمی رشته‌های علوم انسانی

دانشگاههای تهران از نظریه‌های یادگیری و به‌کارگیری آنها در تدریس یادآوری کرد که میزان شناخت اعضای هیأت علمی رشته‌های علوم انسانی از نظریه‌های یادگیری در سطح بالاتر از متوسط بوده است.

در پاسخ به سوال دوم پژوهش مبنی بر اینکه میزان بکارگیری راهبردهای مدیریتی توسط معلمان مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟ از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد و نتایج نشان داد که میزان بکارگیری راهبردهای مدیریتی توسط معلمان مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است. این یافته با یافته تحقیق حقانی و همکارانش (۱۳۸۹) همسویی دارد. آنان در تحقیق خود نشان دادند که ۹۷/۳ درصد اساتید دانشگاه اصفهان از راهبردهای مدیریت استفاده می‌کنند. معلمانی که از راهبردهای مدیریتی مناسب در کلاس استفاده می‌کنند، نهایت تعامل را با دانش آموزان داشته و سعی در ایجاد تعاملات گروهی بین دانش آموزان با همدیگر دارند. دیجیک و استوجیلیکویک (۲۰۱۱) نشان دادند زمانی که معلمان سبک مدیریت کلاسی تعاملگرا را به کار می‌برند، دانش آموزان پیشرفت تحصیلی بالاتری دارند. طرفداران نظریه تعاملگرا در مدیریت کلاس بسیاری از عقاید انسانی یا روان شناختی دانش آموز محور را قبول دارند، اما معتقدند ماهیت گروهی کلاس مستلزم این است که معلم نیازهای گروه را به عنوان یک کل بر نیازهای فردی دانش آموزان ترجیح دهد و از راهبردهای گروهی یاددهی-یادگیری به جای راهبردهای فردی استفاده کند (فرخ نژاد، ۱۳۸۰، نقل از سرمدی و صیف، ۱۳۸۹).

در پاسخ به سوال سوم پژوهش مبنی بر اینکه میزان انعطاف‌پذیری مدیریت محیط کلاس توسط معلمان در مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟ از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد و نتایج نشان داد که میزان انعطاف‌پذیری مدیریت محیط کلاس توسط معلمان در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است. این یافته با یافته تحقیق حقانی و همکارانش (۱۳۸۹) همسویی دارد. آنان در تحقیق خود نشان دادند که اساتید دانشگاه اصفهان از در مدیریت محیط کلاس از سبک انعطاف پذیر استفاده می‌کنند. صالحی (۱۳۸۵) نیز نشان داد که بیش از ۴۰ درصد معلمان نحوه مدیریت محیط کلاس درسشان بر مبنای انعطاف‌پذیری است و این مطالعه نیز با نتایج تحقیق ما همسو است. کنترل کلاس توسط معلمان به طور مثبتی با علاقه دانش‌آموزان در ارتباط است (کانتز، جورجین بایومتر و کولر، ۲۰۰۷). همچنین باید اذعان داشت که نحوه مدیریت محیط کلاس تنوع زیادی را در بین فراگیران بر حسب ترجیحات زمان یادگیری و تعهداتشان ایجاد می‌کند (پاتل، ۲۰۰۴).

در پاسخ به سوال چهارم پژوهش مبنی بر اینکه معلمان تا چه اندازه از فنون برنامه ریزی کلاسی در مدارس متوسطه شهر ری استفاده می‌کنند؟ از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد و نتایج نشان داد که میزان استفاده معلمان از فنون برنامه ریزی کلاسی در مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است. این یافته با یافته تحقیق البرینی (۲۰۰۶) همسویی دارد. وی نشان داد که اساتید در برنامه ریزی تدریس خود نگرش مثبتی نسبت به بکارگیری ابزارهای نوین تکنولوژی در آموزش داشتند و جهت یادگیری بهتر فراگیران خود از آنها در تدریس بهره می‌گرفتند. همچنین تحقیق دیگری که یافته هایش با تحقیق ما یکسان است، تحقیق انجام شده توسط زارعی (۱۳۹۰) است که نشان داد معلمان در برنامه‌ریزی خود به سبک یادگیری دانش آموزانشان توجه کرده و بر مبنای سرعت یادگیری آنها تدریس می‌کنند.

در پاسخ به سوال پنجم پژوهش مبنی بر اینکه وضعیت هوش معنوی معلمان مدارس متوسطه شهر ری چگونه است؟ از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد و نتایج نشان داد که وضعیت هوش معنوی معلمان مدارس متوسطه شهر ری بالاتر از حد متوسط است. این یافته با یافته تحقیق رقیب (۱۳۸۷) همسویی دارد. وی نشان داد که میزان هوش معنوی دانشجویان دانشگاه اصفهان بالا بوده است. رضازاده (۱۳۸۹) نیز نشان داد که میزان هوش معنوی مدیران در حد متوسط رو به بالا بوده است که این نتیجه نیز با نتیجه تحقیق همسو است. یافته تحقیق محبی (۱۳۹۱) نیز حاکی از آن است که دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی از سطح بالایی از هوش معنوی برخوردار بودند که این یافته نیز با

تحقیق حاضر همسو است. جورج (۲۰۰۶) در پژوهش خود با عنوان استفاده علمی از هوش معنوی در محل کار بیان می‌دارد که مدیران با هوش معنوی بالا می‌توانند روش متفاوتی برای اداره کردن افراد و هدایت آنها اتخاذ کنند.

در پاسخ به سوال ششم پژوهش مبنی بر اینکه چه رابطه‌ای بین شیوه تدریس معلمان با هوش معنوی آنان در مدارس متوسطه شهر ری وجود دارد؟ از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد و نتایج نشان داد که بین شیوه تدریس معلمان با هوش معنوی آنان در مدارس متوسطه شهر ری رابطه وجود دارد و این رابطه مثبت است. این یافته با یافته تحقیق زارع و همکاران (۱۳۹۱) همسویی دارد. وی نشان داد توافق جویی و وجدانی بودن با هوش معنوی همبستگی مثبت دارند. همچنین با نتیجه تحقیق بدیع و همکاران (۱۳۹۰) نیز همسو است. چرا که آنان نیز در بررسی رابطه هوش معنوی با رضایت زناشویی نشان دادند بین هوش معنوی در زمینه خودآگاهی و عشق و علاقه و رضایت زناشویی کارکنان مرد رابطه مثبت معنی داری مشاهده شده است. از تحقیقات دیگری که نتیجه آن با نتیجه این تحقیق همسویی دارد می‌توان به نتایج تحقیق نداف و همکاران (۱۳۸۹) اشاره کرد که در بررسی رابطه هوش معنوی با بهره‌وری کارکنان (مدیران) شهرک صنعتی شیراز نشان داده است که بین هوش معنوی با بهره‌وری کارکنان شهرک صنعتی شیراز رابطه مستقیمی وجود داشته است.

در پاسخ به سوال هفتم پژوهش مبنی بر اینکه آیا می‌توان از طریق شیوه‌های تدریس معلمان، هوش معنوی آنان را پیش‌بینی کرد؟ از آزمون رگرسیون استفاده شد و نتایج نشان داد که $69/6\%$ درصد متغیر وابسته تحقیق یعنی هوش معنوی معلمان از طریق شیوه‌های تدریس معلمان قابل پیش‌بینی است. این یافته می‌تواند با یافته تحقیق کانتر و همکاران (۲۰۰۷) همخوان باشد که نشان دادند ادراک راهبردهای مدیریت کلاس فردی میزان علاقه‌ی دانش‌آموزان را پیش‌بینی نموده است. همچنین یافته تحقیق با نتایج تحقیق آریاپوران (۱۳۹۱) نیز همخوانی دارد چرا که او نیز در تحقیق خود نشان داد که سبک مدیریت کلاس معلمان قویترین متغیر برای پیش‌بینی انگیزش ریاضی دانش‌آموزان است.

منابع و ماخذ

۱. آناستازی، آن. (۱۳۸۷). روان‌آزمایی. ترجمه هادی بهرامی و محمدحسین نظری نژاد. مشهد: انتشارات به‌نشر.
۲. ابراهیمی، ناهید (۱۳۸۶). هوش معنوی. مشهد: الفت.
۳. اسلامیه، فاطمه؛ محمدی، الهام (۱۳۹۳). هوش معنوی، سرمایه معنوی. تهران: آثار فکر.
۴. احدیان، محمد؛ محرم‌آقازاده (۱۳۸۲). راهنمای روش‌های نوین تدریس. تهران: آبیژ.
۵. آریاپوران، سعید (۱۳۹۲). رابطه سبک مدیریت کلاس معلمان با انگیزش و پیشرفت ریاضی دانش‌آموزان پنجم ابتدایی. مجله‌ی روان‌شناسی مدرسه. شماره ۲۳. صص ۴۱-۲۳.
۶. پارسا، محمد (۱۳۷۴). روان‌شناسی تربیتی. تهران: سخن.
۷. جویس، بروس؛ مارشال، ویل؛ بوری، شاورز. الگوهای تدریس. ترجمه: محمدرضا بهرنگی. (۱۳۷۲). تهران: مترجم.
۸. حقانی، فریبا؛ چاوشی، الهام؛ والیانی، علی؛ یارمحمدیان، محمدحسین (۱۳۸۹). سبک‌های تدریس اساتید مقطع علوم پایه دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. دوره ۵. شماره ۱۰. صص ۹۴۹-۹۴۳.

۹. درویش، علی (۱۳۸۸). هنر معلمی. شیراز: نسترن.
۱۰. رزاقی نژاد، محمدحسین؛ بخشی، حمید؛ مشایخی، ناصر (۱۳۸۹). بررسی سبک‌های تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان. مجله پزشکی هرمزگان. سال ۱۴. شماره ۳. صص ۲۰۵-۱۹۸.
۱۱. رضازاده، سمانه (۱۳۸۹). بررسی رابطه ی سبک های عمومی تصمیم گیری و هوش معنوی مدیران دانشگاههای فردوسی و علوم پزشکی مشهد. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد.
۱۲. زارعی، مسعود (۱۳۹۰). نقش معلم در سبک یادگیری دانش آموز. نوآوری آموزشی. شماره ۲. صص ۱۹-۱۲.
۱۳. سبحانی، مهدی (۱۳۸۲). بررسی میزان شناخت اعضای هیأت علمی رشته‌های علوم انسانی دانشگاههای تهران از چهار دسته نظریه‌های یادگیری و به‌کارگیری آنها در تدریس. دانشگاه تهران. رساله دکتری.
۱۴. سرمد، غلام‌علی (۱۳۸۹). نگرشی کاربردی بر روش‌های تدریس و هنر معلمی. تهران: آوای نور.
۱۵. سیف، علی اکبر (۱۳۸۹). روان شناسی پرورشی. تهران: آگاه.
۱۶. شریفی، اصغر؛ اسلامیه، فاطمه (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سبک تفکر دبیران با هوش معنوی دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه شهر تهران. مقالات اولین همایش ملی روانشناسی تربیتی.
۱۷. شکلتون، ویویان (۱۳۸۶). تفاوت‌های فردی. ترجمه یوسف کریمی، فرهاد جمهری. تهران: موسسه فرهنگی فاطمی.
۱۸. شهیدی، شهریار؛ فرج نیا، سعیده (۱۳۹۱). ساخت و اعتباریابی پرسش‌نامه سنجش نگرش معنوی. روانشناسی و دین. سال ۵. شماره ۳. صص ۹۷-۱۱۵.
۱۹. صفوی، امان... (۱۳۸۱). کلیات روش‌ها و فنون تدریس. تهران: منصور.
۲۰. عبدالله‌زاده، حسن؛ باقرپور، معصومه؛ بوژمهرانی، سمانه؛ لطفی، محدثه (۱۳۸۸). هوش معنوی (مفاهیم، سنجش و کاربردهای آن). تهران: روانسنجی.
۲۱. کاهنی، سیما؛ حیدری فرد، جبار؛ نصیری، ابراهیم (۱۳۹۲). هوش معنوی و رابطه آن با برخی از ویژگیهای جمعیت شناختی و طبی در سالمندان مقیم منازل. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران. دوره ۲۳. شماره ۱۰۱. صص ۸۷-۹۴.
۲۲. کیت ا. اچسون و مردیت دامین گال (۱۳۸۰). نظارت و راهنمایی تعلیماتی. ترجمه محمدرضا بهرنگی. تهران: کمال تربیت.
۲۳. کمالوند، آریتا (۱۳۹۱). رابطه سبک تدریس و هوش هیجانی معلمان مدارس ابتدایی قم. ماهنامه معرفت. شماره ۶.
۲۴. گانیه، رابرت میلز. شرایط یادگیری و نظریه آموزشی. ترجمه: جعفر نجفی زند. (۱۳۷۳). تهران: رشد.

۲۵. محبی پروین، رستگاری لیلا، جعفری الهام، سپهری نیا منصوره (۱۳۹۱). هوش معنوی دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی زنجان و ارتباط آن با برخی متغیرهای جمعیت شناختی. مراقبتهای پیشگیرانه در پرستاری و مامایی. سال ۱. شماره ۲. صص ۴۹-۵۶.

منابع خارجی

- 1-Ibirini, Abdulkafi (2006). *Teachers' Attitudes toward Information and Communication Technologies: The Case of Syrian EFL Teachers*. www.elsevier.com
- 2-Amram, jeseeph. Yosi. (2009). *The Contribution of Emotional & Spiritual intelligence to effective Business Leadership*. for the degree of doctor of philosophy in clinical psychology. Institute of transpersonal psychology pal alto, California.
- Amram, Y & Dryer, C . (2007). *The Development and Preliminary 3-Validation of the Integrated Spiritual Intelligence Scale (ISIS)*. Palo Alto, CA: Institute of Transpersonal Psychology Working Paper. [Online] at: www.Geocities.com
- 4-Crichton. Jerome. C. (2008). *A Qualitative study of Spiritual Intelligence in organizational leader*. presented to the Faculty of The Marshall Goldsmith School of Management San Francisco Bay Campus Alliant International University In Partial Fulfillment of the Requirements of the Degree Doctor of Philosophy.
- 5-Djigic, G. & Stojiljkovic, S .(2011). *Classroom management styles, classroom climate and school achievement*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 29(1), 819 – 828.
- 6-Emmons, R. A. (2000). *Is spirituality intelligence? Motivation, cognition, and the psychology of ultimate concern*. *The International Journal for the Psychology of Religion*. Vol 10. No 1. PP: 3-26.
- George, M. (2006). *Practical application of spiritual intelligence in 8-the workplace*. *Human resource management international, Digest Journal*, 14(5), 3-5.
- Kunter, M., Jürgen Baumert, J. & Köller, O. (2007). *Effective classroom management and 10-the development of subject-related interest*. *Learning and Instruction*, 17(5), 494–509.
- 11-Nasel, D. D. (2004). *Spiritual Orientation in Relation to Spiritual Intelligence: A consideration of traditional Christianity and New Age/individualistic spirituality*. Unpublished thesis. Australia: The university of south Australia.
- 12-Patel, A, & Kinshuk, B. (2004). *Discipline Attributes and teaching style: Enviromental contexts of and Its Design for determining Multimedia and virtual Reality Representation*, published in *Knowledge transfer. An international Journal*. Vol 1. No 1. PP: 107-113.
- Santos, E, Severo (2006). *Spiritual intelligence; What is spiritual intelligence? How it benefits a person? - [Online] at: www.Skopun.Files.Wordpress.com*